

Βρυξέλλες, 27 Φεβρουαρίου 2026
(OR. en)

6851/26

RECH 86
RELEX 296

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	27 Φεβρουαρίου 2026
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2026) 96 final
Θέμα:	ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ Δεύτερη διετής έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παγκόσμιας προσέγγισης στην έρευνα και την καινοτομία για την περίοδο 2023-2025

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2026) 96 final.

σνημμ.: COM(2026) 96 final

Βρυξέλλες, 27.2.2026
COM(2026) 96 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Δεύτερη διετής έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παγκόσμιας προσέγγισης στην
έρευνα και την καινοτομία για την περίοδο 2023-2025**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανακοίνωση για την παγκόσμια προσέγγιση στην έρευνα και την καινοτομία (E&K)¹ εκδόθηκε τον Μάιο του 2021, σε μια περίοδο κατά την οποία ο κόσμος ήταν σημαντικά διαφορετικός απ' ό,τι είναι σήμερα. Ωστόσο, οι γενικοί στόχοι και οι αρχές της εξακολουθούν να ισχύουν, όπως η προάσπιση και η προώθηση των θεμελιωδών αξιών του τομέα της E&K, η επιδίωξη της επίτευξης ισότιμων όρων ανταγωνισμού και αμοιβαιότητας στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της E&K, η από κοινού αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, η απώλεια βιοποικιλότητας και οι παγκόσμιες υγειονομικές κρίσεις, καθώς και η υιοθέτηση μιας διαφοροποιημένης και προσαρμοσμένης προσέγγισης όσον αφορά τη συνεργασία με τρίτες χώρες και περιφέρειες.

Η διεθνής συνεργασία στον τομέα της E&K ενισχύει την αριστεία και την ανταγωνιστικότητα, εξασφαλίζει πρόσβαση σε διεθνή εμπειρογνώσια μέσω της κινητικότητας και της συνεργασίας, αναπτύσσει λύσεις σε παγκόσμιες προκλήσεις και προωθεί κοινά επιστημονικά και τεχνικά πρότυπα, με αποτέλεσμα τη μείωση των εμπορικών φραγμών και την αύξηση της πρόσβασης σε δυναμικές αγορές. Δημιουργεί επίσης πολιτικό και διπλωματικό κεφάλαιο, στοιχείο που συμβάλλει στην επίτευξη των γεωπολιτικών στόχων της ΕΕ. Η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας κατοχυρώνεται στο άρθρο 180 στοιχείο β) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ΕΕ πρέπει να επιδιώξει πιο δυναμικά τα στρατηγικά της συμφέροντα σε μια εποχή γεωστρατηγικών αντιπαλοτήτων, ενισχύοντας παράλληλα τη συνεργασία της με εταίρους που συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις². Ως εκ τούτου, για την εφαρμογή της παγκόσμιας προσέγγισης πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο η νέα γεωπολιτική πραγματικότητα όσο και οι πρωτοποριακές εξελίξεις στην επιστήμη και την τεχνολογία. Η πρώτη διετής έκθεση εφαρμογής, η οποία εκδόθηκε το 2023, ανταποκρίθηκε στην πραγματικότητα αυτή, για παράδειγμα αναδεικνύοντας τη στήριξη της ΕΕ προς την Ουκρανία μετά την πλήρους κλίμακας εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

Κατά την τελευταία διετία η ΕΕ έχει λάβει αποφασιστικά μέτρα για να ανταποκριθεί σε αυτές τις προκλήσεις, αναλαμβάνοντας βασικές πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν ότι η ΕΕ παραμένει στην αιχμή της καινοτομίας και ότι το οικείο σύστημα E&K παραμένει ανοικτό και ασφαλές³. Η ΕΕ είναι και θα συνεχίσει να είναι ο θεματοφύλακας της πολυμερούς προσέγγισης, της διεθνούς τάξης που βασίζεται σε κανόνες και της τεκμηριωμένης χάραξης πολιτικής —στοιχεία ζωτικής σημασίας στον σημερινό κόσμο για την προάσπιση των βασικών αρχών της δημοκρατίας, καθώς και για την

¹ COM(2021) 252 final.

² https://commission.europa.eu/document/download/833e082a-0c39-4bc6-a119-e0760ebc7360_en?filename=mission-letter-zaharieva.pdf.

³ Παραδείγματα αποτελούν η στρατηγική για την ενίσχυση της οικονομικής ασφάλειας [JOIN(2023) 20 final], η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της ασφάλειας της έρευνας (C/2024/3510), η κοινή ανακοίνωση με τίτλο «Ενίσχυση της οικονομικής ασφάλειας της ΕΕ» [JOIN(2025) 977 final], η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας [COM(2025) 30 final], η στρατηγική για τις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες νέες επιχειρήσεις [SWD(2025) 138 final], η ευρωπαϊκή στρατηγική για τις υποδομές έρευνας και τεχνολογίας [COM(2025) 497 final/2], η ευρωπαϊκή στρατηγική για την τεχνητή νοημοσύνη στην επιστήμη [COM(2025) 724 final], η συμφωνία για καθαρή βιομηχανία [COM(2025) 85 final] και η πρωτοβουλία «Επιλέξτε την Ευρώπη» (https://commission.europa.eu/topics/research-and-innovation/choose-europe_el).

οικοδόμηση πιο ανθεκτικών και ισχυρών δημοκρατικών κοινωνιών. Καθώς οι αρχές και οι αξίες που αντιπροσωπεύει η ΕΕ απειλούνται ολοένα και περισσότερο σε παγκόσμιο επίπεδο, πρέπει, περισσότερο από ποτέ, η ΕΕ καλείται να υπερασπιστεί την ακαδημαϊκή ελευθερία και την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας, καθώς και την πολυμορφία, την ισότητα και τη συμπερίληψη. Αυτός ο στόχος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων για τις γυναίκες, καθώς και για άλλες ομάδες που διατρέχουν αυξημένο κίνδυνο διακρίσεων, και τη διασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής τους στα συστήματα Ε&Κ. Οι αξίες αυτές δεν αποτελούν μόνο ηθική επιταγή, αλλά συγκαταλέγονται μεταξύ των ισχυρότερων πλεονεκτημάτων που διαθέτει η ΕΕ στο πλαίσιο του παγκόσμιου ανταγωνισμού για την προσέλκυση ταλέντων.

Η παρούσα έκθεση παρέχει επισκόπηση των εργασιών της Επιτροπής όσον αφορά την εφαρμογή της παγκόσμιας προσέγγισης στην Ε&Κ, καθώς και των σχετικών συμπερασμάτων του Συμβουλίου⁴ μετά τη δημοσίευση της πρώτης διετούς έκθεσης εφαρμογής το 2023⁵. Στόχος της είναι να παράσχει μια συνοπτική εικόνα του τρόπου ανταπόκρισης της ΕΕ στις νέες προκλήσεις και απαιτήσεις στον τομέα της Ε&Κ σε ένα ολοένα και πιο ανταγωνιστικό και ασταθές διεθνές τοπίο και, ως εκ τούτου, να προασπίσει τα στρατηγικά της συμφέροντα.

2. ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΞΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Από κοινού με εταίρους ανά τον κόσμο, η ΕΕ ξεκίνησε τον πολυμερή διάλογο σχετικά με τις αρχές και τις αξίες της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της Ε&Κ, ο οποίος οδήγησε στην έγκριση της δήλωσης των Βρυξελλών στο πλαίσιο διεθνούς υπουργικής διάσκεψης που πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2024. Η Επιτροπή πρότεινε την έναρξη της επόμενης φάσης του διαλόγου, διευρύνοντας τη γεωγραφική εμβέλεια και το θεματικό εύρος του. Η Επιτροπή ξεκίνησε επίσης να αναπτύσσει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για την επιστημονική διπλωματία, υποβάλλοντας έκθεση με συστάσεις εμπειρογνομόνων η οποία εκπονήθηκε από κοινού από επιστήμονες και διπλωμάτες. Με τη σύνδεση της Νέας Ζηλανδίας, του Καναδά, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Δημοκρατίας της Κορέας, της Ελβετίας και της Αιγύπτου με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», η ΕΕ συνέχισε με επιτυχία να δημιουργεί ισχυρούς δεσμούς στον τομέα της Ε&Κ με βασικούς εταίρους στο εξωτερικό.

2.1 Αρχές και αξίες για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της Ε&Κ

Μετά την έναρξη του πολυμερούς διαλόγου σχετικά με τις αρχές και τις αξίες για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της Ε&Κ τον Ιούλιο του 2022, η Επιτροπή συνεργάστηκε με τους

⁴ ΕΓΓΡΑΦΟ 12301/21 RECH 425.

⁵ Για παράδειγμα, *Much more than a market* (Πολύ περισσότερο από μια απλή αγορά) (έκθεση Letta), *The Future of European Competitiveness* (Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας) (έκθεση Draghi), *Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness* (Πιο ασφαλείς μαζί — Ενίσχυση της πολιτικής και στρατιωτικής προετοιμασίας και ετοιμότητας της Ευρώπης) (έκθεση Niinistö), *Align, Act, Accelerate* (Ευθυγράμμιση, δράση, επιτάχυνση) (έκθεση Heitor).

παγκόσμιους εταίρους της για να συζητήσει θέματα που σχετίζονται με την ερευνητική αριστεία, την αξιοποίηση της γνώσης, την ασφάλεια της έρευνας και τις ισότιμες εταιρικές σχέσεις E&K με χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Επιστέγασμα αυτών των προσπαθειών ήταν η διεθνής υπουργική διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε υπό τη βελγική προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ τον Φεβρουάριο του 2024, στο πλαίσιο της οποίας εγκρίθηκε υπουργική δήλωση σχετικά με τις αρχές και τις αξίες για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της E&K, γνωστή ως δήλωση των Βρυξελλών⁶.

Σε συνέχεια του αιτήματος που περιλαμβανόταν στα συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα «Παγκόσμια προσέγγιση στην E&K» για την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού θεματολογίου για την επιστημονική διπλωματία⁷ και της συζήτησης που ακολούθησε στο Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας τον Ιούλιο του 2023, η Επιτροπή ανέθεσε σε ομάδα επιστημόνων και διπλωματών να διατυπώσουν ειδικές συστάσεις για ένα μελλοντικό ευρωπαϊκό πλαίσιο για την επιστημονική διπλωματία⁸. Οι συστάσεις που εκπονήθηκαν από τους 130 εμπειρογνώμονες σε θέματα επιστημονικής διπλωματίας, με τις οποίες προτείνεται η ανάπτυξη των στρατηγικών και επιχειρησιακών μέσων και μέσων διευκόλυνσης που απαιτούνται για τη στήριξη της ηγετικής θέσης της Ευρώπης στον τομέα της επιστημονικής διπλωματίας, δημοσιεύθηκαν τον Φεβρουάριο του 2025 στο πλαίσιο έκθεσης εμπειρογνομόνων⁹. Σημαντικό ορόσημο στη διαδικασία αυτή αποτέλεσε η πρώτη διάσκεψη για την ευρωπαϊκή επιστημονική διπλωματία που πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2023, στο πλαίσιο της οποίας δόθηκε η δυνατότητα στην ευρωπαϊκή κοινότητα επιστημονικής διπλωματίας να εξετάσει την εφαρμογή μιας στρατηγικής προσέγγισης¹⁰.

Η Επιτροπή υποστήριξε τη διεξαγωγή στοχευμένων εργαστηρίων και συζητήσεων, μεταξύ άλλων σχετικά με την επιστημονική διπλωματία στη Μεσόγειο και τη διασυνοριακή διαχείριση των υδάτων του ποταμού Νείλου, προκειμένου να καταδειχθεί η αξία της επιστημονικής διπλωματίας στην πράξη. Τον Οκτώβριο του 2025 διοργανώθηκε ο πρώτος διάλογος ΑΕ–ΕΕ για την επιστημονική διπλωματία, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα την αναγνώριση της επιστημονικής διπλωματίας ως νέας κατεύθυνσης στο πλαίσιο του διαλόγου πολιτικής υψηλού επιπέδου για την επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία μεταξύ της Αφρικανικής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, η Επιτροπή υποστήριξε τη συμμαχία της ΕΕ για την επιστημονική διπλωματία¹¹, η οποία φέρνει σε επαφή κορυφαίους στον χώρο φορείς.

Τον Απρίλιο του 2024 η ΕΕ υπέγραψε την υπουργική δήλωση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) σχετικά με τις μετασχηματιστικές πολιτικές στους

⁶ Βλ. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/94d6bb42-1fe7-478c-b6b4-d0be4dfb0204_en?filename=brussels-ministerial-statement-2024-02.pdf. Η Δημοκρατία της Τουρκίας ενέκρινε την υπουργική δήλωση χωρίς το παράρτημα.

⁷ ΕΓΓΡΑΦΟ 12301/21 RECH 425.

⁸ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/launch-eu-science-diplomacy-working-groups-results-call-expressions-interest-published-2023-12-06_el.

⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/0841de12-0dd2-4459-b59c-050943c04acd_en.

¹⁰ <https://eu-science-diplomacy.service-facility.eu/>.

¹¹ <https://www.science-diplomacy.eu/>.

τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας για ένα βιώσιμο και συμπεριληπτικό μέλλον, ενισχύοντας τις κοινές αρχές και τις κοινές αξίες για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της E&K, όπως την αμοιβαιότητα, τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και το αμοιβαίο όφελος¹². Η ΕΕ συμπροεδρεύει της ομάδας εργασίας της G7 για την ανοικτή επιστήμη, συμβάλλοντας στη διεθνή ευθυγράμμιση και συνεργασία για την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών ανοικτής επιστήμης. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της έχουν επίσης παράσχει στήριξη σε ερευνητές και ερευνήτριες που διατρέχουν κίνδυνο, ιδίως μέσω του έργου SAFE¹³.

Σύμφωνα με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Ιανουαρίου 2024, η Επιτροπή δρομολόγησε ειδική μελέτη με σκοπό την παροχή βάσης τεκμηρίωσης για νομοθετική πρόταση σχετικά με την προώθηση και την προστασία της ελευθερίας της επιστημονικής έρευνας στην ΕΕ, η οποία δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2025¹⁴. Η Επιτροπή προώθησε, σε διεθνές επίπεδο, τον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την ακεραιότητα της έρευνας¹⁵ και τον παγκόσμιο κώδικα δεοντολογίας για τις ισότιμες εταιρικές σχέσεις έρευνας¹⁶, συνέχισε να διοργανώνει το φόρουμ του εθνικού συμβουλίου δεοντολογίας δύο φορές ετησίως και συμμετείχε ενεργά στην πρωτοβουλία με θέμα τους εθελοντές στους τομείς της έρευνας και της δεοντολογίας (Volunteers in Research and Ethics, VolREthics)¹⁷. Η εφαρμογή του κριτηρίου επιλεξιμότητας του σχεδίου για την ισότητα των φύλων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»¹⁸ αποτέλεσε βασικό βήμα για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην E&K, μεταξύ άλλων σε διεθνές επίπεδο.

2.2. Διεθνής διάσταση του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη»

Η συμμετοχή στο πρόγραμμα-πλαίσιο μέσω σύνδεσης είναι η πλησιέστερη μορφή συνεργασίας στον τομέα της E&K με τρίτες χώρες. Τον Ιούλιο του 2023 η Νέα Ζηλανδία έγινε η πρώτη χώρα πέραν της γειτονίας της ΕΕ που συνδέθηκε με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το 2024 ακολούθησαν το Ηνωμένο Βασίλειο και ο Καναδάς, και το 2025 η Δημοκρατία της Κορέας, η Ελβετία και η Αίγυπτος. Έχουν ολοκληρωθεί οι διαπραγματεύσεις σύνδεσης με την Ιαπωνία και έχουν ξεκινήσει διερευνητικές συνομιλίες με την Αυστραλία.

Ο πυλώνας I του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» ξεχωρίζει για τη διεθνή του διάσταση, με το 8,7 % των συμμετεχόντων να προέρχεται από μη συνδεδεμένες τρίτες χώρες, ενώ ακολουθούν ο πυλώνας II (5,5 %), ο πυλώνας III (2,5 %) και, τέλος, οι δράσεις για τη διεύρυνση της συμμετοχής και την ενίσχυση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (στο εξής: δράσεις WIDERA) (2,4 %). Οι συνδεδεμένες χώρες φιλοξενούν το 11,8 % των

¹² <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0501>.

¹³ <https://saferesearchers.eu/>.

¹⁴ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/0ad627da-a7ed-11f0-a7c5-01aa75ed71a1/language-en>.

¹⁵ <https://allea.org/code-of-conduct/>.

¹⁶ <https://www.globalcodeofconduct.org/>.

¹⁷ <https://www.inserm.fr/en/ethics/volrethics/>.

¹⁸ Εφαρμόζεται στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων με προθεσμίες από το 2022 και μετά.

συμμετεχόντων στον πυλώνα Ι, το 9,7 % των συμμετεχόντων στον πυλώνα ΙΙ, το 7,8 % των συμμετεχόντων στον πυλώνα ΙΙΙ και το 14,8 % των συμμετεχόντων σε δράσεις WIDERA¹⁹.

Οι δράσεις Marie Skłodowska-Curie (στο εξής: MSCA), η πλέον διεθνής συνιστώσα του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», είναι αναγκαίες για τη δημιουργία διεθνών εταιρικών σχέσεων E&K. Μεταξύ των ερευνητών και των ερευνητριών που επιλέχθηκαν για υποτροφίες MSCA, το 46 % προερχόταν από τρίτες χώρες, πιο συγκεκριμένα το 37 % προερχόταν από μη συνδεδεμένες τρίτες χώρες και το 9 % από συνδεδεμένες χώρες. Οι δράσεις MSCA αντιπροσωπεύουν περίπου το 50 % της συνολικής συμμετοχής οργανισμών από μη συνδεδεμένες τρίτες χώρες στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη». Για πολλές χώρες, πάνω από το 50 % της συνολικής συμμετοχής τους σε έργα του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» πραγματοποιείται μέσω των MSCA. Τον Μάιο του 2025 δρομολογήθηκε νέα δράση συντονισμού και στήριξης για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας και της παγκόσμιας συμμετοχής στις δράσεις MSCA²⁰.

Για την αξιοποίηση του ρόλου τους ως κόμβων διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της E&K, η ΕΕ συνέχισε να χρηματοδοτεί τη διακρατική πρόσβαση σε ερευνητικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που διαχειρίζεται το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής²¹, μεταξύ άλλων για χρήστες από μη συνδεδεμένες τρίτες χώρες. Η ΕΕ προωθεί επίσης τη διεθνή πρόσβαση στο πλαίσιο της ομάδας ανώτερων υπαλλήλων της G7 για τις παγκόσμιες ερευνητικές υποδομές²². Το 2024 η Επιτροπή ενέκρινε τη δήλωση του Μπρισμπέιν²³, ενθαρρύνοντας όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα των ερευνητικών υποδομών να εντείνουν τη συνεργασία σε θέματα διεθνών ερευνητικών υποδομών για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Τον Σεπτέμβριο του 2025 η Επιτροπή ενέκρινε την ευρωπαϊκή στρατηγική για τις υποδομές έρευνας και τεχνολογίας, η οποία περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση της διεθνούς τους διάστασης.

3. ΕΞΙΣΟΡΡΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΗΝ E&K: ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΙΣΟΤΙΜΩΝ ΟΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙΟΤΗΤΑΣ

Για να διατηρηθεί ανοικτή και ασφαλής η διεθνής συνεργασία στον τομέα της E&K, το 2024 η ΕΕ ενέκρινε σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της ασφάλειας της έρευνας, με σκοπό τη διαμόρφωση ισότιμων όρων ανταγωνισμού στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας. Η ΕΕ έχει λάβει αποφασιστικά μέτρα για να ενισχύσει την ανθεκτικότητά της έναντι των εξωτερικών παρεμβάσεων και του εξωτερικού εξαναγκασμού, διενεργώντας αξιολογήσεις κρίσιμων τεχνολογιών, προωθώντας τις επενδύσεις στην E&K στους εν λόγω τομείς, περιορίζοντας την πρόσβαση στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» όταν είναι απολύτως απαραίτητο και δημιουργώντας νέες στρατηγικές εταιρικές σχέσεις.

¹⁹ Αριθμητικά στοιχεία σύμφωνα με τον πίνακα εργαλείων του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» στις 2/7/2025.

²⁰ MSCA Global Cooperation: Policy Enhancement and Strategic Promotion (Παγκόσμια συμμετοχή στις δράσεις MSCA: Ενίσχυση των πολιτικών και στρατηγική προώθηση) (<https://msca-glopol.eu/>).

²¹ https://joint-research-centre.ec.europa.eu/tools-and-laboratories/open-access-jrc-research-infrastructures_el.

²² <https://www.gsogri.org/>.

²³ <https://icri2024.au/about-icri/brisbane-statement/>.

Οι ερευνητές και οι ερευνήτριες εκτίθενται ολοένα και περισσότερο σε κινδύνους για την ασφάλεια κατά τη συνεργασία τους σε διεθνές επίπεδο, με αποτέλεσμα η ευρωπαϊκή E&K να βρίσκεται αντιμέτωπη με εξωτερικές παρεμβάσεις και χειραγώγηση των πληροφοριών, καθώς και με το ενδεχόμενο κατάχρησής της με τρόπους που μπορούν να επηρεάσουν την ασφάλεια της ΕΕ ή να παραβιάσουν τις αξίες και τα θεμελιώδη δικαιώματα της ΕΕ. Με τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της ασφάλειας της έρευνας²⁴, η οποία εκδόθηκε τον Μάιο του 2024, η ΕΕ διαθέτει πλέον μια αξιόπιστη βάση για την αντιμετώπιση των κινδύνων για την ασφάλεια που σχετίζονται με τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της E&K. Με τη σύσταση αυτήν, η οποία καλύπτει όχι μόνο την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, αλλά και τους δημόσιους χρηματοδότες της έρευνας και τα πανεπιστήμια, η ΕΕ εκτόνωσε, για πρώτη φορά, κοινό ορισμό των κινδύνων για την ασφάλεια της έρευνας, σε συνδυασμό με κοινή προσέγγιση για την εκτίμηση των ερευνητικών κινδύνων. Τον Οκτώβριο του 2025 η Επιτροπή διοργάνωσε την πρώτη ευρωπαϊκή πρότυπη διάσκεψη για την ασφάλεια της έρευνας, προκειμένου να διευκολύνει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

Οι εργασίες για την ασφάλεια της έρευνας αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας για τη βελτίωση της οικονομικής ασφάλειας της ΕΕ²⁵. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ασφάλειας της έρευνας θα πρέπει να διευκολύνεται η πρόληψη της διαρροής τεχνολογίας, δηλαδή της ανεπιθύμητης μεταφοράς κρίσιμων γνώσεων και τεχνολογίας μέσω της διεθνούς ακαδημαϊκής συνεργασίας, και παράλληλα να διατηρείται η προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά την ακαδημαϊκή ελευθερία και την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας.

Βασικό μέρος των εργασιών αυτών περιλαμβάνει την αξιολόγηση των κινδύνων που σχετίζονται με ορισμένες τεχνολογίες γενικής εφαρμογής ή ορισμένες κρίσιμες τεχνολογίες, όπως η τεχνητή νοημοσύνη (TN), η βιοτεχνολογία, οι προηγμένοι ημιαγωγοί και η κβαντική τεχνολογία, διαδικασία που υλοποιείται με τη συμμετοχή των κρατών μελών και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Παρότι οι εν λόγω αξιολογήσεις των κρίσιμων τεχνολογιών υπερβαίνουν το πεδίο εφαρμογής της πολιτικής E&K, τα αποτελέσματα των εργασιών αυτών πρόκειται, μεταξύ άλλων, να διαμορφώσουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της E&K κατά τα επόμενα έτη. Η Επιτροπή συνεργάζεται με χώρες που συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις για την οικονομική ασφάλεια, προωθώντας τις ικανότητες της ίδιας της ΕΕ στον τομέα των κρίσιμων τεχνολογιών και θεσπίζοντας διάφορες διασφαλίσεις για την προστασία της ΕΕ από πιθανή κατάχρησή τους.

Τον Ιανουάριο του 2024 η Επιτροπή δημοσίευσε λευκή βίβλο σχετικά με τις επιλογές για την ενίσχυση της στήριξης της έρευνας και της ανάπτυξης στον τομέα των τεχνολογιών με δυνατότητα διπλής χρήσης²⁶. Έκτοτε, παρασχέθηκαν περαιτέρω πληροφορίες από διάφορα στρατηγικά έγγραφα που συνέβαλαν στον προβληματισμό σχετικά με την έρευνα και την ανάπτυξη διπλής χρήσης, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων της διεθνούς συνεργασίας

²⁴ C/2024/3510.

²⁵ Βλ. JOIN(2023) 20 final και JOIN(2025) 977 final.

²⁶ COM(2024) 27 final.

στον τομέα της E&K ανάλογα με το ερευνητικό σκεπτικό και τις δυνατότητες διπλής χρήσης²⁷.

Η Επιτροπή έχει επίσης λάβει περαιτέρω μέτρα για να θωρακίσει την ασφάλεια της έρευνας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», περιορίζοντας τη συμμετοχή, κατ' εξαίρεση, σε οντότητες από κράτη μέλη και ορισμένες τρίτες χώρες στους τομείς των κβαντικών τεχνολογιών, των τεχνολογιών δικτύων επικοινωνιών TN, των μπαταριών, του διαστήματος και των κρίσιμων πρώτων υλών²⁸. Στο πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2023-2024, το άρθρο 22 παράγραφος 5 του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» εφαρμόστηκε σε 33 θέματα²⁹, ενώ στο πρόγραμμα εργασίας του 2025 εφαρμόστηκε σε 37 θέματα συνολικά. Περαιτέρω μέτρα που εφαρμόζονται είναι, για παράδειγμα, η επιβολή πρόσθετων υποχρεώσεων σχετικά με την εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και το δικαίωμα της Επιτροπής να προβάλλει αντιρρήσεις στη μεταβίβαση διανοητικής ιδιοκτησίας (ΔΙ) σε χώρες εκτός ΕΕ που δεν είναι συνδεδεμένες με το πρόγραμμα³⁰.

Η Επιτροπή έχει αποφασίσει επίσης να περιορίσει την πρόσβαση στην έρευνα που βρίσκεται σε στάδιο κοντά στην είσοδό της στην αγορά για τις μη συνδεδεμένες τρίτες χώρες, σε περιπτώσεις στις οποίες θεωρήθηκε ότι δεν υπήρχαν οι συνθήκες πλαισίωσης για την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού στο πλαίσιο της συνεργασίας στον τομέα της E&K³¹. Οι οντότητες που χαρακτηρίζονται ως προμηθευτές εξοπλισμού δικτύων επικοινωνιών υψηλού κινδύνου δεν συμμετέχουν σε δράσεις που συνδέονται με την ανάπτυξη τεχνολογιών δικτύων επικοινωνιών, σύμφωνα με την ανακοίνωση του Ιουνίου του 2023 σχετικά με την εφαρμογή της εργαλειοθήκης κυβερνοασφάλειας 5G³².

4. ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΩΝ ΓΙΑ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ

Όσον αφορά την πράσινη μετάβαση, η Επιτροπή υποστήριξε την ανάπτυξη μιας διεθνούς πλατφόρμας για τη βιωσιμότητα των ωκεανών (IPOS), εξακολούθησε να στηρίζει τη Διατλαντική Συμμαχία Ωκεανογραφικής Έρευνας και Καινοτομίας (AAORIA) και ενέκρινε

²⁷ Βλ. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/new-publications-dual-use-provide-strategic-input-future-eu-ri-policies-2025-06-25_el.

²⁸ Το άρθρο 22 παράγραφος 5 του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» καθιστά δυνατό τον περιορισμό της συμμετοχής σε νομικές οντότητες που είναι εγκατεστημένες σε κράτη μέλη ή σε συγκεκριμένες συνδεδεμένες ή άλλες τρίτες χώρες, όπως προσδιορίζονται στο πρόγραμμα εργασιών, με σκοπό τη διασφάλιση των στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων, των συμφερόντων, της αυτονομίας ή της ασφάλειας της ΕΕ. Περιορισμοί μπορούν επίσης να εφαρμόζονται σε οντότητες εγκατεστημένες σε χώρες που είναι επιλέξιμες, αλλά ελέγχονται άμεσα ή έμμεσα από μη επιλέξιμη χώρα ή από οντότητα εγκατεστημένη σε μη επιλέξιμη χώρα.

²⁹ Συμπεριλαμβανομένων των τροποποιήσεων που εγκρίθηκαν το 2024. Επιπλέον, η κοινή επιχείρηση για την ευρωπαϊκή υπολογιστική υψηλών επιδόσεων (EuroHPC) έκανε χρήση του άρθρου 22 παράγραφος 5 σε μία δράση στο πρόγραμμα εργασίας της για το 2023.

³⁰ Άρθρα 39 και 40 του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη».

³¹ Το άρθρο 22 παράγραφος 6 του κανονισμού για το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» παρέχει, όπου κρίνεται σκόπιμο και αιτιολογημένο, τη δυνατότητα εισαγωγής πρόσθετων κριτηρίων επιλεξιμότητας, ώστε να λαμβάνονται υπόψη ειδικές απαιτήσεις πολιτικής ή η φύση και οι στόχοι της εν λόγω δράσης.

³² C(2023) 4049 final.

νέο κοινό χάρτη πορείας με τη Διακυβερνητική Ωκεανογραφική Επιτροπή της UNESCO. Ηγήθηκε από κοινού της αποστολής «Καθαρό Υδρογόνο» και της αποστολής «Αστικές μεταβάσεις» στο πλαίσιο της αποστολής «Καινοτομία» και στήριξε τις πλατφόρμες γνώσεων για την πράσινη ανάπτυξη, συνεχίζοντας παράλληλα τη διεθνή συνεργασία, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας της G20 για τη βιοοικονομία.

Στον τομέα της ψηφιακής μετάβασης, η Επιτροπή προώθησε τις ψηφιακές εταιρικές σχέσεις με παγκόσμιους εταίρους σε τομείς όπως η ΤΝ, η κβαντική υπολογιστική και η συνδεσιμότητα. Στήριξε επίσης δραστηριότητες για την παγκόσμια υγεία, μεταξύ άλλων μέσω του τρίτου προγράμματος της Σύμπραξης Ευρωπαϊκών και Αναπτυσσόμενων Χωρών για τις Κλινικές Δοκιμές (Παγκόσμιο πρόγραμμα για την υγεία EDCTP3). Τέλος, η Επιτροπή προωθεί, σε διεθνές επίπεδο, δραστηριότητες καινοτομίας μέσω του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Καινοτομίας (ΕΣΚ) και του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT), καθώς και μέσω της αξιοποίησης της γνώσης.

4.1. Καθοδήγηση των παγκόσμιων προσπαθειών προς μια δίκαιη πράσινη μετάβαση

Οι επενδύσεις στην Ε&Κ μέσω του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» συμβάλλουν στην εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού, του παγκόσμιου πλαισίου για τη βιοποικιλότητα Κουνμίνγκ-Μόντρεαλ και άλλων διεθνών συμφωνιών. Οι επενδύσεις αυτές διαμόρφωσαν μεταξύ άλλων τα θεματολόγια και συνέβαλαν στις εργασίες διαφόρων οργανισμών που δραστηριοποιούνται στο σημείο τομής επιστήμης και πολιτικής³³. Η σημασία της συμμετοχής της ΕΕ πρέπει επίσης να εξεταστεί υπό το πρίσμα των ριζικών αλλαγών εκ μέρους των Ηνωμένων Πολιτειών (ΗΠΑ) στην προσέγγισή τους έναντι της κλιματικής αλλαγής, των περιβαλλοντικών ζητημάτων και του ρόλου της επιστήμης στη χάραξη πολιτικής.

Η κοινή ανακοίνωση σχετικά με το θεματολόγιο της ΕΕ για τη διεθνή διακυβέρνηση των ωκεανών³⁴ ανέδειξε την ανάγκη απόκτησης σημαντικών γνώσεων για τον ωκεανό προκειμένου να υποστηριχθεί η βιώσιμη διαχείριση. Σε μελέτη σκοπιμότητας του 2023 διαπιστώθηκε ότι οι γνώσεις είναι αποσπασματικές και συχνά ανεπαρκείς για την επείγουσα λήψη αποφάσεων³⁵. Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη σε αυτήν την κατάσταση, παρακολουθεί τις εργασίες για τη δημιουργία της διεθνούς πλατφόρμας για τη βιωσιμότητα των ωκεανών (IPOS) ως νέου καταλυτικού μηχανισμού για την ενημέρωση των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων λήψης αποφάσεων σχετικά με τη βιώσιμη χρήση και την προστασία των ωκεανών.

³³ Όπως η ομάδα «Γεωσκόπηση»(GEO), η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), η Διακυβερνητική πλατφόρμα επιστήμης-πολιτικής για τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων (IPBES), η Διεθνής Επιτροπή Φυσικών Πόρων (IRP) και άλλες πρωτοβουλίες όπως η παγκόσμια εταιρική σχέση για το έδαφος.

³⁴ JOIN(2022) 28 final.

³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Γενική Διεύθυνση Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας, *Seascope assessment – Feasibility study for the establishment of an Intergovernmental Panel for Ocean Sustainability (IPOS)* [Αξιολόγηση του θαλάσσιου τοπίου — Μελέτη σκοπιμότητας για τη σύσταση διακυβερνητικής επιτροπής για τη βιωσιμότητα των ωκεανών (IPOS)], Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2771/903406>.

Η Επιτροπή ηγήθηκε της εφαρμογής της διακήρυξης της Διατλαντικής Συμμαχίας Ωκεανογραφικής Έρευνας και Καινοτομίας (στο εξής: AAORIA) του 2022 για την υποστήριξη της συνεργασίας στον τομέα της ωκεανογραφικής έρευνας στον Ατλαντικό. Πέντε νέοι εταίροι (το Ηνωμένο Βασίλειο, η Νορβηγία, η Ισλανδία, η Σενεγάλη και η Γκάνα) προσχώρησαν στην AAORIA, με τις εργασίες της να επικεντρώνονται στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των παράκτιων κοινοτήτων, στον συντονισμό της παρατήρησης των ωκεανών και στη βελτίωση της μοντελοποίησης.

Στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τους Ωκεανούς του 2025, η Επιτροπή προανήγγειλε πρωτοβουλία για την παρατήρηση των ωκεανών, τονίζοντας τη σημασία του Παγκόσμιου Συστήματος Παρατήρησης του Ωκεανού και της δέσμευσης της Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Διακυβερνητική Ωκεανογραφική Επιτροπή της UNESCO (IOC-UNESCO) ενέκριναν κοινό χάρτη πορείας για την ενίσχυση της συνεργασίας σχετικά με τη δεκαετία ωκεανολογίας για βιώσιμη ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών για την περίοδο 2021-2030, ευθυγραμμίζοντας έτσι τις προσπάθειες της ΕΕ και της UNESCO³⁶.

Το 2023 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με την Επιτροπή της Αφρικανικής Ένωσης, συγκρότησε στρατηγική ομάδα Αφρικής–Ευρώπης για τους ωκεανούς, την οποία διαχειρίζεται το Ίδρυμα Αφρικής–Ευρώπης με ενωσιακή χρηματοδότηση, με σκοπό την προώθηση της επιστημονικής συνεργασίας μεταξύ των δύο ηπείρων σε ζητήματα που αφορούν τους ωκεανούς.

Στο πλαίσιο της αποστολής «Καινοτομία 2.0»³⁷, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προώθησε την επιτάχυνση της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Με την από κοινού καθοδήγηση της αποστολής «Καθαρό υδρογόνο»³⁸, η Επιτροπή προωθεί τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της Ε&Κ για τη στήριξη της ανάπτυξης μιας παγκόσμιας αξιακής αλυσίδας καθαρού υδρογόνου. Από το 2024, στο πλαίσιο της αποστολής, έχουν προσδιοριστεί 101 ενωσιακά και παγκόσμια έργα κοιλάδων υδρογόνου³⁹ σε 38 χώρες, με στόχο να διευκολυνθεί η παράδοση ολοκληρωμένων κοιλάδων υδρογόνου μεγάλης κλίμακας έως το 2030.

Στο πλαίσιο της αποστολής «Αστικές μεταβάσεις»⁴⁰ και με βάση την ευρωπαϊκή αποστολή «Κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις», η Επιτροπή καθοδηγεί επίσης τις εργασίες μαζί με μια ομάδα φιλόδοξων πόλεων ανά τον κόσμο, για την ενίσχυση του οράματός τους για μηδενικό καθαρές εκπομπές και την επιτάχυνση της υλοποίησης. Από το 2023 η ομάδα αυτή έχει διευρυνθεί ώστε να περιλαμβάνει 117 πόλεις σε 47 χώρες, με παροχή στήριξης από το πρόγραμμα City2City, το οποίο δρομολογήθηκε τον Νοέμβριο του 2025.

³⁶ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/2e5f29fb-cb0c-4d0d-8840-97ce0ee9730c_en?filename=ec_rtd_roadmap-cooperation-un-decade-ocean-science.pdf.

³⁷ Η αποστολή «Καινοτομία» αποτελεί βασικό διεθνές φόρουμ, στο οποίο συμμετέχουν χώρες οι οποίες είναι υπεύθυνες για το 90 % της δημόσιας χρηματοδότησης της καινοτομίας στον τομέα της ενέργειας.

³⁸ <https://mission-innovation.net/missions/hydrogen/>.

³⁹ <https://h2v.eu/>.

⁴⁰ <https://urbantransitionsmission.org/>.

Σε συνδυασμό με τη στρατηγική Global Gateway⁴¹, η ΕΕ βοήθησε τις χώρες-εταίρους να αποκτήσουν πρόσβαση σε περιβαλλοντικά δεδομένα μέσω πρωτοβουλιών που αποσκοπούν στην ενίσχυση της σχέσης επιστήμης-πολιτικής, μεταξύ των οποίων το πρόγραμμα για τη βιοποικιλότητα και τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών (BIO-PAMA) και η εταιρική σχέση γνώσεων για την πράσινη ανάπτυξη. Η Επιτροπή δημιούργησε επίσης μια διεθνή πλατφόρμα διαχείρισης γνώσεων για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα πρότυπα, την καθοδήγηση και τις ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους»⁴².

4.2. Προώθηση της ψηφιακής μετάβασης

Τον Ιούνιο του 2025 η Επιτροπή ενέκρινε τη διεθνή ψηφιακή στρατηγική για την ΕΕ, στην οποία καθορίζεται το όραμα της ΕΕ για την ενίσχυση των διεθνών ψηφιακών συνεργασιών της⁴³. Η στρατηγική αυτή επικεντρώνεται στην τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, στην προώθηση ενός ψηφιακού θεματολογίου για την ασφάλεια της Ευρώπης και των εταίρων της και στη διαμόρφωση της παγκόσμιας ψηφιακής διακυβέρνησης και των σχετικών προτύπων.

Έχουν συναφθεί ψηφιακές εταιρικές σχέσεις με την Ιαπωνία, τη Δημοκρατία της Κορέας, τη Σιγκαπούρη και τον Καναδά⁴⁴. Οι εν λόγω εταιρικές σχέσεις επικεντρώνονται σε συνεργατικές προσπάθειες για την προώθηση βασικών τεχνολογιών, όπως η ΤΝ, οι ημιαγωγοί, η υπολογιστική υψηλών επιδόσεων, η κβαντική υπολογιστική, τα δίκτυα 5G/6G, η διακυβέρνηση δεδομένων, η τυποποίηση και οι επιγραμμικές πλατφόρμες.

Από τον Μάιο του 2023 το Συμβούλιο Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-Ινδίας έχει θέσει τις βάσεις για συνεργασία σε βασικούς τομείς, στους οποίους περιλαμβάνονται οι ημιαγωγοί, οι ψηφιακές δημόσιες υποδομές, οι ψηφιακές δεξιότητες, η ΤΝ, η υπολογιστική υψηλών επιδόσεων και η τυποποίηση των τεχνολογιών της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών. Το Συμβούλιο Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ-ΗΠΑ έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο από την ίδρυσή του το 2021, αποφέροντας απτά αποτελέσματα στους τομείς της ΤΝ, των κβαντικών τεχνολογιών, της τυποποίησης, των ημιαγωγών, των επιγραμμικών πλατφορμών και του 6G.

Η ψηφιακή συμμαχία ΕΕ-Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής (στο εξής: ΛΑΚ)⁴⁵ αποτελεί ένα πρωτοποριακό πλαίσιο διπεριφερειακής συνεργασίας. Το έργο ΕΕ-ΛΑΚ με θέμα την ανάπτυξη στρατηγικής εταιρικής σχέσης για την υλοποίηση ψηφιακών διαλόγων στο πλαίσιο της συνεργασίας στον τομέα της Ε&Κ (SPIDER) επικεντρώνεται στην υιοθέτηση μιας συμπεριληπτικής και ανθρωποκεντρικής προσέγγισης για τον ψηφιακό μετασχηματισμό σε τομείς που μπορούν να επωφεληθούν από τη διασυνδεσιμότητα υψηλής χωρητικότητας που παρέχεται από τις υποδομές του προγράμματος BELLA (Οικοδόμηση της σύνδεσης της

⁴¹ JOIN(2021) 30 final.

⁴² <https://knowledge-management.new-european-bauhaus.europa.eu/>.

⁴³ JOIN(2025) 140 final.

⁴⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/el/policies/partnerships>.

⁴⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_1598.

Ευρώπης με τη Λατινική Αμερική)⁴⁶. Η καλωδιακή πρωτοβουλία BELLA υποστηρίχθηκε από το ευρωπαϊκό δίκτυο GÉANT⁴⁷, το οποίο, μέσω των εταιρικών του σχέσεων, συνδέει ερευνητικές και εκπαιδευτικές κοινότητες σε περισσότερες από 110 χώρες σε όλο τον κόσμο, χρησιμοποιώντας τα δικά του ασφαλή δίκτυα οπτικών ινών για τη σύνδεση παρόχων δεδομένων στο παγκόσμιο ερευνητικό σύστημα. Τον Οκτώβριο του 2025 δρομολογήθηκε το δίκτυο υπολογιστικής υψηλών επιδόσεων EE-ΛΑΚ. Με τη σύνδεση των υπερυπολογιστών της EE και της ΛΑΚ μέσω του προγράμματος BELLA, επιστήμονες και από τις δύο περιοχές θα συνεργαστούν για τη διενέργεια προσομοιώσεων, την ανάλυση μαζικών δεδομένων και τη δοκιμή μοντέλων επεξεργασίας αιχμής για την αντιμετώπιση πιεστικών παγκόσμιων προκλήσεων, από την κατάρτιση κλιματικών μοντέλων και την ανακάλυψη φαρμάκων έως την τεχνητή νοημοσύνη.

Αξιοποιώντας περαιτέρω την επιτυχία της καλωδιακής σύνδεσης μεταξύ Ευρώπης και Λατινικής Αμερικής στο πλαίσιο του προγράμματος BELLA, το έργο EurAfrica Gateway cable θα παρέχει ένα ανθεκτικό υποβρύχιο σύστημα καλωδίων κατά μήκος των αφρικανικών ακτών του Ατλαντικού Ωκεανού, κάτι που θα ενισχύσει περαιτέρω τη συνδεσιμότητα στην περιοχή.

4.3. Ενίσχυση της συνεργασίας για την παγκόσμια υγεία

Η στρατηγική της EE για την παγκόσμια υγεία⁴⁸ εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιανουάριο του 2024⁴⁹. Η στρατηγική προσδιορίζει την έρευνα και την καινοτομία ως βασικούς παράγοντες διευκόλυνσης για τη βελτίωση του επιπέδου υγείας, την ενίσχυση των συστημάτων υγείας και την καθολική κάλυψη υγείας, σε συνδυασμό με την ψηφιοποίηση και την απόκτηση ειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Από την έναρξη της πανδημίας COVID-19, η Επιτροπή ενίσχυσε σημαντικά την ετοιμότητα αντιμετώπισης πανδημιών, συνδυάζοντας την ικανότητα άμεσης αντίδρασης με μακροπρόθεσμες επενδύσεις στην ετοιμότητα. Επενδύοντας 1,28 δισ. EUR σε περισσότερες από 121 δράσεις έρευνας και ανάπτυξης μεταξύ των ετών 2022 και 2025, η Επιτροπή επιτάχυνε την ανάπτυξη και τη δοκιμή ιατρικών αντιμέτρων, ενισχύοντας επίσης την ανθεκτικότητα της EE έναντι μελλοντικών πανδημιών.

Η Επιτροπή ενίσχυσε τον συντονισμό των χρηματοδοτών της έρευνας στον τομέα της παγκόσμιας υγείας, για παράδειγμα ασκώντας καθήκοντα συμπεροεδρίας της παγκόσμιας ερευνητικής συνεργασίας για την ετοιμότητα αντιμετώπισης λοιμωδών νόσων (GloPID-R)⁵⁰ και στηρίζοντας την παγκόσμια συμμαχία για τις χρόνιες νόσους (GACD)⁵¹. Η Επιτροπή στήριξε επίσης τις προπαρασκευαστικές εργασίες για νέες εταιρικές σχέσεις,

⁴⁶ https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/programming/programmes/bella-building-europe-link-latin-america_el.

⁴⁷ https://network.geant.org/international_connectivity/.

⁴⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_22_7153.

⁴⁹ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2024/01/29/eu-global-health-strategy-council-approves-conclusions/>.

⁵⁰ www.glopid-r.org.

⁵¹ www.gacd.org.

συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας Έρευνας για τις Σπάνιες Νόσους (ERDERA)⁵².

Η κοινή επιχείρηση «Παγκόσμιο πρόγραμμα για την υγεία EDCTP3» αποτελεί την τρίτη επανάληψη της Σύμπραξης Ευρωπαϊκών και Αναπτυσσόμενων Χωρών για τις Κλινικές Δοκιμές⁵³. Το 2024 χρηματοδότησε 74 ερευνητικά έργα στον τομέα της παγκόσμιας υγείας, με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 254 εκατ. EUR. Για την αντιμετώπιση της έξαρσης της νόσου mprox που έλαβε χώρα το 2024 στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ), η κοινή επιχείρηση «Παγκόσμιο πρόγραμμα για την υγεία EDCTP3» ενεργοποίησε τον μηχανισμό χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης που διαθέτει και έκανε έκκληση έκτακτης ανάγκης, με αποτέλεσμα να χρηματοδοτηθούν 9 έργα συνολικού ύψους 12,1 εκατ. EUR, για την κάλυψη μελετών των φάσεων 2, 3 και 4 σχετικά με την προφύλαξη πριν από την έκθεση και μετά την έκθεση με χρήση εμβολίων κατά της νόσου mprox, καθώς και για την κάλυψη στρατηγικών επιτήρησης και επιδημιολογικών μελετών.

Η Επιτροπή στηρίζει επίσης την έρευνα στον τομέα της παγκόσμιας υγείας μέσω της συνεργασίας με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) και την παγκόσμια εταιρική σχέση για την έρευνα και την ανάπτυξη στον τομέα των αντιβιοτικών (στο εξής: GARDP), παρέχοντας χρηματοδότηση ύψους 28 εκατ. EUR (2022-2027) για την ταχύτερη ανάπτυξη θεραπειών για τις ανθεκτικές στα φάρμακα βακτηριακές λοιμώξεις και την επικαιροποίηση των καταλόγων παθογόνων παραγόντων προτεραιότητας. Από την εν λόγω χρηματοδότηση διατέθηκε ποσό ύψους 1 εκατ. EUR για τη στήριξη της κοινής πρωτοβουλίας SECURE των ΠΟΥ και GARDP⁵⁴, η οποία αποσκοπεί στην επέκταση της παγκόσμιας πρόσβασης σε βασικά αντιβιοτικά για τη θεραπεία ανθεκτικών στα φάρμακα βακτηριακών λοιμώξεων. Η Επιτροπή υποστήριξε την ανάπτυξη φαρμάκων κατά της φυματίωσης για παιδιά και ενός νέου εμβολίου κατά της φυματίωσης στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας του EU4Health για το 2023.

Η Επιτροπή έχει συνάψει συμφωνία συνεισφοράς με τον ΠΟΥ όσον αφορά το σχέδιο στρατηγικής του για την έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα των επιδημιών, με προϋπολογισμό ύψους 7,42 εκατ. EUR, με σκοπό τη στήριξη της ανάπτυξης ασφαλών και αποτελεσματικών εμβολίων και θεραπευτικών αγωγών κατά των φιλοϊών (συμπεριλαμβανομένων των ιών Ebola και Marburg), καθώς και δράσεων μεσοεπιδημικής ετοιμότητας για μελλοντικές εξάρσεις. Οι εν λόγω εργασίες ετοιμότητας επέτρεψαν την ταχεία εφαρμογή κλινικών δοκιμών για θεραπευτικές αγωγές και εμβόλια, ιδίως κατά τη διάρκεια της έξαρσης του ιού Ebola το 2025 στην Ουγκάντα.

Τέλος, η Επιτροπή διατήρησε τη δέσμευσή της όσον αφορά την ανοικτή ανταλλαγή και πρόσβαση μέσω του Παγκόσμιου Συνασπισμού για τα Βιοδεδομένα, συμβάλλοντας έτσι στη διασφάλιση της βιωσιμότητας των παγκόσμιων πόρων βιοδεδομένων.

4.4. Προώθηση της καινοτομίας

⁵² <https://erdera.org/>.

⁵³ <https://www.globalhealth-edctp3.eu/>.

⁵⁴ <https://gardp.org/secure/>.

Η ΕΕ είναι αποφασισμένη να καθιερωθεί ως ελκυστικός προορισμός για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, τους επενδυτές και επιχειρήσεις από τρίτες χώρες που αναζητούν καινοτόμες λύσεις και έργα επιχειρηματικών πελατών νεοφυών επιχειρήσεων. Πρόκειται για έναν από τους εμβληματικούς τομείς του νέου ευρωπαϊκού θεματολογίου καινοτομίας και της στρατηγικής για τις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες νέες επιχειρήσεις⁵⁵. Με την ενίσχυση των διεθνών εταιρικών σχέσεων και τη δημιουργία οδών για την προσέλκυση διεθνών ταλέντων και επενδύσεων, για παράδειγμα μέσω της πρωτοβουλίας «Επιλέξτε την Ευρώπη για την επιστήμη»⁵⁶, η ΕΕ αποσκοπεί να εδραιωθεί ως κορυφαίος κόμβος καινοτομίας και επιχειρηματικότητας, προωθώντας τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα σε παγκόσμια κλίμακα.

Το 2025 η επιτροπή ΕΣΚ συνέστησε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας (ΕΣΚ) να αναπτύξει διεθνή στρατηγική για την ενίσχυση του παγκόσμιου αντικτύπου του και να συμβάλει στη διεθνή επέκταση των ευρωπαϊκών νεοφυών και αναπτυσσόμενων νέων επιχειρήσεων. Οι συστάσεις θα επικεντρωθούν σε τέσσερις βασικές προτεραιότητες: 1) προώθηση των διεθνών δραστηριοτήτων· 2) συμμετοχή διεθνών επενδυτών και επιχειρήσεων· 3) εδραίωση της αυθεντίας· και 4) προσέλκυση διεθνών ταλέντων. Οι βασικοί στόχοι είναι η παροχή βοήθειας στους δικαιούχους του ΕΣΚ προκειμένου να επεκταθούν σε παγκόσμιο επίπεδο διατηρώντας την έδρα τους στην Ευρώπη· η προσέλκυση φορέων καινοτομίας στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας στην Ευρώπη και η συνεργασία με διεθνείς επενδυτές που ενδιαφέρονται για τις εταιρείες του ΕΣΚ.

Τον Μάρτιο του 2024 η Επιτροπή εξέδωσε δύο συστάσεις προς στήριξη της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες αρχές για την αξιοποίηση της γνώσης⁵⁷, και συγκεκριμένα τον κώδικα ορθής πρακτικής για τη συνδημιουργία μεταξύ βιομηχανίας και ακαδημαϊκής κοινότητας⁵⁸ και τον κώδικα ορθής πρακτικής για τη συμμετοχή των πολιτών⁵⁹. Περισσότερες από 150 στρατηγικές και πρακτικές που έχουν αναπτυχθεί εντός και εκτός της ΕΕ είναι διαθέσιμες στο αποθετήριο της πλατφόρμας της ΕΕ για την αξιοποίηση της γνώσης, το οποίο είναι χρήσιμο και για τους διεθνείς εταίρους⁶⁰.

5. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Οι γεωπολιτικές εξελίξεις των τελευταίων ετών έχουν επηρεάσει τη συνεργασία της ΕΕ με άλλες χώρες στον τομέα της Ε&Κ. Στις γειτονικές χώρες της ΕΕ, η δυναμική διαμορφώθηκε από τη σύνδεση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ελβετίας, καθώς και των υπονήφινων χωρών, με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη». Η συμμετοχή στο πρόγραμμα «Ορίζων

⁵⁵ SWD(2025) 138 final.

⁵⁶ https://commission.europa.eu/topics/research-and-innovation/choose-europe_el.

⁵⁷ Σύσταση (ΕΕ) 2022/2415 του Συμβουλίου.

⁵⁸ Σύσταση (ΕΕ) 2024/774 της Επιτροπής.

⁵⁹ Σύσταση (ΕΕ) 2024/736 της Επιτροπής — οι κώδικες ορθής πρακτικής που εγκρίθηκαν το 2024 αποτελούν συνέχεια της πρωτοβουλίας σχετικά με τους κώδικες ορθής πρακτικής που εγκρίθηκαν το 2023 για τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων διανοητικής ιδιοκτησίας και για την τυποποίηση.

⁶⁰ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/industrial-research-and-innovation/eu-valorisation-policy/knowledge-valorisation-platform_el.

Ευρώπη» μέσω σύνδεσης έχει ενισχύσει επίσης τις σχέσεις της ΕΕ στον τομέα της Ε&Κ με μεγάλες βιομηχανικές οικονομίες στο εξωτερικό. Τέλος, δόθηκε νέα έμφαση στην Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, καθώς και στον Σύνδεσμο Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), με την ανάπτυξη σημαντικών περιφερειακών πρωτοβουλιών. Στο διμερές πλαίσιο, εξετάζονται συγκεκριμένοι τομείς ενδιαφέροντος για την ΕΕ και τις χώρες-εταίρους, για παράδειγμα, μέσω της εποικοδομητικής συνεργασίας με την Κίνα.

5.1. Ενσωμάτωση της συνεργασίας στις γειτονικές χώρες της ΕΕ

Την 1η Ιανουαρίου 2024 το Ηνωμένο Βασίλειο απέκτησε καθεστώς συνδεδεμένης χώρας στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», στέλνοντας ένα ηχηρό μήνυμα διατήρησης των κοινών συμφερόντων με την ΕΕ. Το 2024 το Ηνωμένο Βασίλειο σημείωσε ιδιαίτερα καλές επιδόσεις όσον αφορά τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας (ΕΣΕ), καθώς ήταν ο κορυφαίος δικαιούχος των επιχορηγήσεων έργων απόδειξης της ορθότητας μιας ιδέας που ανακοινώθηκαν τον Ιούλιο του 2024, ένας από τους κορυφαίους δικαιούχους των επιχορηγήσεων εκκίνησης που ανακοινώθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2024 και κατέγραψε αύξηση κατά 56 % όσον αφορά τις επιχορηγήσεις εδραίωσης που ανακοινώθηκαν τον Δεκέμβριο του 2024, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν επίσης ο κορυφαίος δικαιούχος των επιχορηγήσεων MSCA το 2024.

Η Ελβετία, μακροχρόνιος εταίρος της ΕΕ στον τομέα της Ε&Κ, η οποία συμμετείχε ενεργά στο παρελθόν όταν ήταν συνδεδεμένη με προηγούμενα προγράμματα-πλαίσια για την Ε&Κ, είχε μειωμένη συμμετοχή κατά τα πρώτα έτη του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» λόγω μη σύνδεσης. Με την έναρξη ισχύος της σύνδεσής της από την 1η Ιανουαρίου 2025, οι ερευνητές και οι ερευνήτριες και οι οντότητες στην Ελβετία μπορούν και πάλι να συμμετέχουν σε προσκλήσεις υποβολής προτάσεων του προγράμματος.

Τα συστήματα Ε&Κ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), και συγκεκριμένα της Νορβηγίας και της Ισλανδίας, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τα συστήματα Ε&Κ της ΕΕ, όπως και οι βιομηχανικές αλυσίδες και τα ακαδημαϊκά δίκτυα. Ειδικότερα, είναι σημαντική η συνεισφορά της Νορβηγίας στην αριστεία των προγραμμάτων-πλαίσια για την Ε&Κ.

Η συμμετοχή εταίρων από τα Δυτικά Βαλκάνια στα προγράμματα-πλαίσια της ΕΕ για την Ε&Κ έχει αυξηθεί σημαντικά και έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο της όσον αφορά το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη». Οι προσπάθειες Ε&Κ εντείνονται ειδικότερα μέσω του θεματολογίου καινοτομίας για τα Δυτικά Βαλκάνια⁶¹, μέσω της στήριξης των ερευνητικών υποδομών με τεχνολογικό προσανατολισμό και μέσω της περαιτέρω ενσωμάτωσης της περιοχής στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας.

⁶¹ <https://westernbalkans-infohub.eu/wp-content/uploads/2024/10/a-western-balkans-agenda-on-innovation-research-education-KI0221615ENN-I.pdf>.

Στις χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης⁶², εφαρμόστηκε, με την υποστήριξη της ΕΕ, διαδικασία τακτικής παρακολούθησης της υλοποίησης των πέντε προτεραιοτήτων Ε&Κ που καθορίζονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής του 2021⁶³. Ο μηχανισμός υποστήριξης πολιτικής του προγράμματος «Ορίζων» παρείχε στις αρχές της Μολδαβίας⁶⁴ και της Ουκρανίας⁶⁵ στήριξη από εμπειρογνώμονες για τον σχεδιασμό μεταρρυθμίσεων πολιτικής στον τομέα της Ε&Κ. Παρά τη δύσκολη γεωπολιτική και οικονομική κατάσταση στην περιοχή, και οι πέντε χώρες κατόρθωσαν να υλοποιήσουν κυβερνητικές μεταρρυθμίσεις, να εγκρίνουν και να δρομολογήσουν την εφαρμογή εθνικών στρατηγικών για τις επιστήμες και να αυξήσουν τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» σε σύγκριση με το πρόγραμμα «Ορίζων 2020».

Η Επιτροπή επικεντρώθηκε στη θέσπιση ειδικών μέτρων στήριξης της Ουκρανίας⁶⁶ και διευκόλυνε τη συμμετοχή της Ουκρανίας στις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» και του προγράμματος έρευνας και κατάρτισης της Ευρατόμ. Για παράδειγμα, ένα ειδικό πρόγραμμα υποτροφιών, το MSCA4Ukraine, παρέχει στήριξη στους ερευνητές και στις ερευνήτριες που έχουν εκτοπιστεί από την Ουκρανία, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να συνεχίσουν τις ερευνητικές τους δραστηριότητες στην ΕΕ. Σύμφωνα με το ανακοινωθέν των υπουργών Επιστήμης και Τεχνολογίας της G7 το 2024, η ΕΕ δημιούργησε έναν Διεθνή Συνασπισμό για την Έρευνα, την Επιστήμη και την Καινοτομία στην Ουκρανία, από κοινού με την Ουκρανία, την ιταλική προεδρία της G7 και την UNESCO, για την αξιοποίηση του δυναμικού της Ε&Κ στην ανάκαμψη και την ανασυγκρότηση της Ουκρανίας. Ο ίδιος στόχος, ο οποίος αφορά την ανάκαμψη σε αστικά περιβάλλοντα με γνώμονα το κλίμα, επιδιώκεται με τη νέα πρωτοβουλία SUN4Ukraine⁶⁷ της ευρωπαϊκής αποστολής «Κλιματικά ουδέτερες και έξυπνες πόλεις».

Το 2022 η Ένωση για τη Μεσόγειο και η ΕΕ εκπόνησαν και ενέκριναν χάρτες πορείας Ε&Κ για την υγεία, την κλιματική αλλαγή και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε υπουργικό επίπεδο, καθορίζοντας προτεραιότητες για τη συνεργασία και την οικονομική ανάπτυξη. Η πρωτοβουλία για τη Μεσόγειο, η οποία δρομολογήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2023-2024 και συνεχίστηκε το 2025, συμβάλλει στην εφαρμογή των εν λόγω χαρτών πορείας και, στο πλαίσιο της, η συνεργατική έρευνα μεταξύ της ΕΕ και της Μεσογείου αυξήθηκε κατά περίπου 60 %⁶⁸. Η εταιρική σχέση στους τομείς της έρευνας και της καινοτομίας στην περιοχή της Μεσογείου

⁶² Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία, Δημοκρατία της Μολδαβίας και Ουκρανία.

⁶³ SWD(2021) 186 final.

⁶⁴ <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/statistics/policy-support-facility/psf-country/support-moldova-reforms-public-rd-sector>.

⁶⁵ <https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/statistics/policy-support-facility/psf-country/support-ukraine-research-infrastructures-policies>.

⁶⁶ Η πρωτοβουλία ERA4Ukraine (<https://euraxess.ec.europa.eu/ukraine>) παρέχει επισκόπηση όλων των δράσεων σε ενωσιακό και σε εθνικό επίπεδο, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται το έργο MSCA4Ukraine, το πρόγραμμα «ERC job offers» και το πρόγραμμα υποτροφιών JRC-EUI (Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο).

⁶⁷ <https://www.sun4ukraine.eu/>.

⁶⁸ Πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» 2023-2024: 37 θέματα με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 320 εκατ. EUR.

(PRIMA)⁶⁹ συμβάλλει επίσης στις προσπάθειες αυτές στους τομείς της γεωργίας και των υδάτων, καθώς τον Απρίλιο του 2024 παρατάθηκε για τρία ακόμα έτη (2025-2027). Ως η νέα εμβληματική πρωτοβουλία της ΕΕ για την ενίσχυση της συνεργασίας με τους νότιους εταίρους, το σύμφωνο για τη Μεσόγειο που εγκρίθηκε τον Οκτώβριο του 2025⁷⁰ αποτελεί μια ευκαιρία για τον επαναπροσδιορισμό της επιστημονικής συνεργασίας με τη δημιουργία κοινών μεσογειακών κόμβων Ε&Κ, την προώθηση της κινητικότητας των ερευνητών και των ερευνητριών, τη στήριξη της δημιουργίας ενός κέντρου επιστημονικής διπλωματίας και την προώθηση δράσεων γαλάζιας οικονομίας. Προηγήθηκε η έκδοση της κοινής ανακοίνωσης σχετικά με τη στρατηγική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή του Εύξεινου Πόντου τον Μάιο του 2025⁷¹.

5.2. Ενίσχυση της συνεργασίας με βιομηχανικές τρίτες χώρες και αναδυόμενες οικονομίες

Έως τον Ιανουάριο του 2025 οι σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες σε θέματα Ε&Κ εξελίσσονταν θετικά, με την ενίσχυση της συνεργασίας σε διάφορους τομείς, την επιτυχή ανανέωση της επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας ΕΕ-ΗΠΑ, την υπογραφή κοινής δήλωσης για τον καθορισμό ολοκληρωμένου θεματολογίου συνεργασίας για την Ε&Κ και την ισχυρή συμμετοχή οντοτήτων των ΗΠΑ στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη». Η αλλαγή στάσης της νέας κυβέρνησης των ΗΠΑ όσον αφορά την επιστημονική πολιτική, η υποβάθμιση της προτεραιότητας των δαπανών για την έρευνα σε κορυφαίους τομείς προτεραιότητας της ΕΕ, όπως το κλίμα, το περιβάλλον, η καθαρή ενέργεια και οι λοιμώδεις νόσοι, και η αποστασιοποίηση από διάφορες πολυμερείς πρωτοβουλίες Ε&Κ, ασκούν πιέσεις στον διατλαντικό διάλογο και στη συνεργασία στον τομέα της Ε&Κ. Για την προστασία των συμφερόντων της ΕΕ, έχουν αναπτυχθεί δράσεις στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» που αποσκοπούν στην ενίσχυση της στήριξης της ΕΕ σε πλατφόρμες πολυμερούς συνεργασίας, ιδίως στους τομείς της παρατήρησης των ωκεανών, του κλίματος και της κυριαρχίας των δεδομένων. Όσον αφορά τα σύνολα δεδομένων, οι δράσεις περιλαμβάνουν i) την ανάπτυξη πλαισίων κυριαρχίας των δεδομένων, ii) την εφαρμογή αυστηρού πλαισίου διαχείρισης κινδύνων για την πρόσβαση σε κρίσιμα δεδομένα, και iii) τη μόχλευση της εθνικής χρηματοδότησης για τη στήριξη της πρόσβασης σε δαπανηρές ψηφιακές υπηρεσίες. Δεδομένου ότι οι ΗΠΑ παραμένουν φυσικός εταίρος της ΕΕ στον τομέα της Ε&Κ, η ΕΕ προσπαθεί να διατηρήσει ανοικτούς τους διαύλους επικοινωνίας με τους ομοσπονδιακούς συνομιλητές στον τομέα της Ε&Κ στις ΗΠΑ, με σκοπό την επαναξιολόγηση των κοινών προτεραιοτήτων και τη δυναμική επανεκκίνηση της συνεργασίας.

Όσον αφορά την Κίνα, εξακολουθεί να μην υπάρχει πρόοδος στις συζητήσεις σχετικά με την εκπόνηση κοινού χάρτη πορείας για το μέλλον της συνεργασίας ΕΕ-Κίνας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας, ιδίως ως προς τις συνθήκες-πλαίσιο που

⁶⁹ <https://prima-med.org/>.

⁷⁰ JOIN(2025) 26 final.

⁷¹ JOIN(2025) 135 final.

σχετίζονται με την καινοτομία⁷², ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος ως προς τις συνθήκες-πλαίσιο για τη συνεργασία στον τομέα της έρευνας⁷³. Η συνεργασία ΕΕ-Κίνας στον τομέα της Ε&Κ έχει επικεντρωθεί σε δύο εμβληματικές ερευνητικές πρωτοβουλίες, μία σχετικά με τα τρόφιμα, τη γεωργία και τις βιολύσεις και άλλη μία σχετικά με την κλιματική αλλαγή και τη βιοποικιλότητα, στο πλαίσιο των οποίων η συνεργασία είναι αμοιβαία επωφελής⁷⁴. Ωστόσο, δεδομένων των ανωτέρω και των σημαντικών ανησυχιών όσον αφορά τη χρήση της διανοητικής ιδιοκτησίας που παράγεται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», οι κινεζικές οντότητες δεν είναι πλέον σε θέση να συμμετέχουν σε καμία από τις δραστηριότητες καινοτομίας του προγράμματος⁷⁵. Η Επιτροπή έχει ενισχύσει τις προσπάθειες συντονισμού με τα κράτη μέλη με σκοπό την ευθυγράμμιση των προσεγγίσεων μέσω του δικτύου γνώσεων της ΕΕ για την Κίνα στον τομέα της Ε&Κ (EU-KNOC) και έχει επενδύσει πάνω από 13 εκατ. EUR για τη διεύρυνση των γνώσεων σχετικά με τη σύγχρονη Κίνα σε τομείς όπως η πολιτική, η κοινωνία, η οικονομία και το εμπόριο, η επιστήμη και η τεχνολογία, καθώς και το κλίμα.

Δεδομένης της πολύ ισχυρής ικανότητας της Δημοκρατίας της Κορέας στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας, η σύνδεσή της με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» το 2025 παρείχε πληθώρα δυνατοτήτων για την ευρύτερη και συστηματικότερη συνεργασία ΕΕ-Κορέας στον τομέα της Ε&Κ σε τομείς όπως οι ψηφιακές τεχνολογίες, οι νανοτεχνολογίες ή η δορυφορική πλοήγηση, καθώς και η καθαρή ενέργεια, το κλίμα, η ωκεανογραφική και η περιβαλλοντική έρευνα και η υγεία. Το ίδιο αναμένεται και όσον αφορά την Ιαπωνία μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων σχετικά με τη συμμετοχή της σε προγράμματα της Ένωσης και τη σύνδεσή της με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», πέραν της συνεχιζόμενης συνεργασίας για τα προηγμένα υλικά. Αντίστοιχα, η σύνδεση της Νέας Ζηλανδίας με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» είχε ως αποτέλεσμα να τριπλασιαστεί σχεδόν ο αριθμός των υπογεγραμμένων επιχορηγήσεων από το 2022 έως το 2024.

Στις 3 Ιουλίου 2024 υπογράφηκε η συμφωνία για τη σύνδεση του Καναδά με τον πυλώνα II του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», η οποία παρέχει σε ερευνητές και ερευνήτριες και σε οργανισμούς από τον Καναδά τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε αυτό το μέρος του προγράμματος επί ίσοις όροις με τους ομολόγους τους στην ΕΕ. Το αποτέλεσμα είναι ότι έχουν ήδη καταγραφεί περισσότερες από 100 καναδικές συμμετοχές σε έργα του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Ο αριθμός αυτός αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά, δεδομένου ότι πολλές προτάσεις έργων με καναδικές συμμετοχές βρίσκονται στο στάδιο της αξιολόγησης ή της κατάρτισης συμφωνιών επιχορήγησης.

⁷² Σε αυτές περιλαμβάνονται τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, η προ-τυποποιητική έρευνα, η αξιολόγηση της συμμόρφωσης και η τυποποίηση, η πρόσβαση σε δημόσιες συμβάσεις, τα δίκαια και διαφανή ρυθμιστικά πλαίσια.

⁷³ Σε αυτές περιλαμβάνονται η ανοικτή επιστήμη, η δεοντολογία και η ακεραιότητα της έρευνας, η κινητικότητα των ερευνητών και των ερευνητριών και η ισότητα των φύλων στην Ε&Κ.

⁷⁴ Το πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» για την περίοδο 2023-2024 περιλάμβανε επτά δράσεις με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 86 εκατ. EUR που συγχρηματοδοτήθηκαν από την ΕΕ και την Κίνα.

⁷⁵ Οι δραστηριότητες καινοτομίας είναι δράσεις με υψηλό επίπεδο τεχνολογικής ανάπτυξης και με μεγαλύτερη εγγύτητα στην αγορά.

Η συνεργασία με την Ινδία έχει αποκτήσει δυναμική από τη σύσταση του Συμβουλίου Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ–Ινδίας⁷⁶, το οποίο επικεντρώθηκε στις ψηφιακές και πράσινες τεχνολογίες και τις τεχνολογίες καθαρής ενέργειας. Κατά τη δεύτερη υπουργική σύνοδο του Συμβουλίου Εμπορίου και Τεχνολογίας ΕΕ–Ινδίας που πραγματοποιήθηκε στο Νέο Δελχί τον Φεβρουάριο του 2025 συμφωνήθηκε η περαιτέρω ανάπτυξη της τεχνολογικής συνεργασίας με την πραγματοποίηση κοινών χρηματοοικονομικών επενδύσεων στη συνεργατική έρευνα για τη θαλάσσια ρύπανση, στη μετατροπή των αποβλήτων σε ανανεώσιμο υδρογόνο και σε τεχνολογίες ανακύκλωσης μπαταριών για ηλεκτρικά οχήματα. Θα δοθεί επίσης μεγαλύτερη έμφαση στη διευκόλυνση της συνεργασίας των νεοφυών επιχειρήσεων της Ινδίας και της ΕΕ. Στην κοινή ανακοίνωση σχετικά με ένα νέο στρατηγικό θεματολόγιο ΕΕ–Ινδίας, η τεχνολογία και η καινοτομία χαρακτηρίζονται ως κεντρικός πυλώνας της μελλοντικής συνεργασίας ΕΕ–Ινδίας⁷⁷. Η διμερής συμφωνία επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας ΕΕ–Ινδίας ανανεώθηκε επίσης έως το 2030.

Οι σχέσεις με τη Βραζιλία είναι ιδιαίτερα στενές στον τομέα των τεχνολογιών πράσινης μετάβασης, όπως τα ολοκληρωμένα βιοδιυλιστήρια και οι τεχνολογίες ηλιακής ενέργειας, καθώς και στους τομείς της βιοποικιλότητας, της θαλάσσιας έρευνας, των προσεγγίσεων που βασίζονται στο οικοσύστημα/στη φύση για τις βιώσιμες πόλεις, τη βιωσιμότητα και την υγεία. Η Επιτροπή συνέβαλε στο θεματολόγιο της βραζιλιάνικης προεδρίας της G20, ώστε να διασφαλιστεί η έγκριση της στρατηγικής της G20 για την προώθηση της ανοικτής συνεργασίας στον τομέα της καινοτομίας, των συστάσεων της G20 για την πολυμορφία, την ισότητα, τη συμπερίληψη και την προσβασιμότητα στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία, και των 10 κατευθυντήριων αρχών της παγκόσμιας πρωτοβουλίας για τη βιοοικονομία.

Η ενίσχυση των σχέσεων μεταξύ της ΕΕ και της Νότιας Αφρικής αποτυπώνεται στα αποτελέσματα της συνόδου κορυφής του 2025 και στη δρομολόγηση της πρώτης εταιρικής σχέσης καθαρού εμπορίου και επενδύσεων, καθώς και στην αξιοσημείωτη συμμετοχή της Νότιας Αφρικής στο πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», η οποία κατατάσσεται πρώτη μεταξύ των αφρικανικών χωρών τόσο ως προς το ύψος των επιχορηγήσεων όσο και ως προς τον αριθμό των έργων. Η Νότια Αφρική διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στην εφαρμογή του θεματολογίου καινοτομίας ΑΕ–ΕΕ μέσω της συγχρηματοδότησης διαφόρων πρωτοβουλιών συνεργασίας στον τομέα της Ε&Κ, όπως η μακροπρόθεσμη κοινή εταιρική σχέση έρευνας και καινοτομίας ΑΕ–ΕΕ για τη βιώσιμη ενέργεια (LEAP-SE). Η ΕΕ συνεργάστηκε πολύ στενά με τη νοτιοαφρικανική προεδρία της G20 το 2025, υποστηρίζοντας την έγκριση των συστάσεων της G20 για τη συμμετοχή της επιστήμης.

5.3. Εμβάθυνση των εταιρικών σχέσεων της ΕΕ με την Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, καθώς και με τη Νοτιοανατολική Ασία

Η Επιτροπή υλοποίησε τη δέσμευσή της για την ενίσχυση της στήριξης της συνεργασίας με την Αφρική στον τομέα της Ε&Κ, με την κατάρτιση και την έγκριση του θεματολογίου καινοτομίας ΑΕ–ΕΕ από κοινού με την Επιτροπή της Αφρικανικής Ένωσης και τα κράτη

⁷⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_23_596.

⁷⁷ JOIN(2025) 50 final.

μέλη το 2023. Με το θεματολόγιο καινοτομίας ΑΕ–ΕΕ θεσπίζεται ένα νέο πλαίσιο για την αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων που επικεντρώνονται στη δημόσια υγεία και στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση με σκοπό τη στήριξη της απασχόλησης και της ανάπτυξης μέσω της ανταλλαγής τεχνολογίας και εμπειρογνωσίας⁷⁸. Οι πρωτοβουλίες για την Αφρική στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» έχουν ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ ερευνητών από τις δύο περιοχές κατά 40 % κατά μέσο όρο ετησίως⁷⁹. Η εταιρική σχέση ΑΕ–ΕΕ για την Ε&Κ στον τομέα της επιστημονικής και διατροφικής ασφάλειας και της βιώσιμης γεωργίας συγκεντρώνει περισσότερους από 70 χρηματοδότες της έρευνας από την Αφρική και την Ευρώπη. Στο πλαίσιο της δέσμης επενδυτικών μέτρων Αφρικής–Ευρώπης της Global Gateway, το «πρόγραμμα διαστημικής εταιρικής σχέσης Αφρικής–ΕΕ» υποστηρίζεται από επενδύσεις ύψους 100 εκατ. EUR, οι οποίες επικεντρώνονται στην ανάπτυξη διαστημικών υπηρεσιών που προωθούν ιδίως την αξιοποίηση του Copernicus για τη βελτίωση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης για επικίνδυνες καιρικές συνθήκες και των γνώσεων για την κλιματική αλλαγή, στην ενίσχυση της θεσμικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Αφρικής και στη στήριξη των ικανοτήτων της διαστημικής βιομηχανίας. Το πρόγραμμα «Περιφερειακά κέντρα αριστείας για την πράσινη μετάβαση» είναι ένα πρόγραμμα ύψους 80 εκατ. EUR που αποσκοπεί στη στήριξη της δημιουργίας και της διαχείρισης γνώσεων μέσω της βελτίωσης της παραγωγής, της πρόσβασης και της ανταλλαγής δεδομένων. Με βάση την πιλοτική φάση του προγράμματος της αφρικανικής ερευνητικής πρωτοβουλίας για την επιστημονική αριστεία (ARISE) που υλοποιείται από την Αφρικανική Ακαδημία Επιστημών, ανακοινώθηκε παρόμοια στήριξη ύψους 25 εκατ. EUR για μια δεύτερη φάση, με αποτέλεσμα να αναληφθούν πρόσθετες δεσμεύσεις από τα κράτη μέλη της ΑΕ. Για τον εορτασμό της 15ης επετείου του διαλόγου πολιτικής υψηλού επιπέδου ΑΕ–ΕΕ για την επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία, τον Οκτώβριο του 2025 διοργανώθηκαν διάφορες εκδηλώσεις, μεταξύ των οποίων ένα εργαστήριο σχετικά με την ΤΝ στην επιστήμη στο πλαίσιο των συνεργασιών Αφρικής–Ευρώπης, ο διάλογος ΑΕ–ΕΕ για την επιστημονική διπλωματία, εκδήλωση για την καινοτομία σε συνεργασία με την Ένωση για τη Μεσόγειο και η σύνοδος ανώτερων υπαλλήλων ΑΕ–ΕΕ στον τομέα της Ε&Κ.

Η συνεργασία με την Κοινότητα των κρατών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής (στο εξής: CELAC) απέκτησε νέα δυναμική με την πρώτη υπουργική σύνοδο ΕΕ–CELAC για την Ε&Κ που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες τον Σεπτέμβριο του 2025. Κατά τη σύνοδο αυτήν, οι υπουργοί της ΕΕ και της CELAC ενέκριναν υπουργική δήλωση και νέο θεματολόγιο για τη συνεργασία ΕΕ–CELAC στον τομέα της Ε&Κ, για τη σύσταση τριών ομάδων εργασίας στους τομείς i) της υγείας, ii) της κλιματικής αλλαγής, της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και της ενεργειακής μετάβασης και iii) της ΤΝ στην επιστήμη, οι οποίες θα συμπληρώνουν την υφιστάμενη ομάδα εργασίας για τις ερευνητικές υποδομές. Κάθε ομάδα θα εκπονήσει επιχειρησιακούς χάρτες πορείας που θα καθορίζουν τις προτεραιότητες, τις δραστηριότητες και τα παραδοτέα για τη διπεριφερειακή συνεργασία

⁷⁸ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2023-07/ec_rtd_au-eu-innovation-agenda-final-version.pdf.

⁷⁹ Πρόγραμμα εργασίας του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» 2023–2024: 30 θέματα με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 300 εκατ. EUR.

στον εν λόγω τομέα προτεραιότητας. Η πρωτοβουλία για τη συνεργασία ΕΕ–ΛΑΚ στον τομέα της καινοτομίας δρομολογήθηκε τον Οκτώβριο του 2023 με σκοπό τη δημιουργία και τη λειτουργία δικτύου υφιστάμενων εκκολαπτηρίων και επιταχυντών νεοφυών επιχειρήσεων, καθώς και την οργάνωση της παρουσίας των κρατών μελών της ΕΕ στην περιοχή της ΛΑΚ στον τομέα της καινοτομίας. Στην περιοχή της Καραϊβικής δρομολογήθηκε δράση για τα φύκια *sargassum* στο πλαίσιο του επενδυτικού θεματολογίου της Global Gateway, στοιχείο που προσδίδει στην αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ διάσταση Ε&Κ.

Η ανταγωνιστικότητα και η ασφάλεια της ΕΕ είναι στενά αλληλένδετες με τον Σύνδεσμο Κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας (ASEAN), με αποτέλεσμα να απαιτείται ενίσχυση της συνεργασίας της ΕΕ με την εν λόγω περιοχή στον τομέα της Ε&Κ. Η συνεργασία επικεντρώνεται στις πράσινες τεχνολογίες, στον ψηφιακό μετασχηματισμό, στις καινοτομίες στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και στην ανταλλαγή πείρας σε θέματα περιφερειακής ολοκλήρωσης (ερευνητικές υποδομές, κινητικότητα ταλέντων, μεταφορά τεχνολογίας). Στο πλαίσιο του διαλόγου ASEAN–ΕΕ για την επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία προσδιορίστηκαν περαιτέρω τομείς συνεργασίας: καινοτομία/νεοφυείς επιχειρήσεις, επιστημονική διπλωματία και ισότητα των φύλων στην Ε&Κ.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την υιοθέτηση της παγκόσμιας προσέγγισης στην Ε&Κ το 2021, έχουν επέλθει σημαντικές και απρόβλεπτες εξωτερικές εξελίξεις, όπως ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η κλιμάκωση των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή, οι ριζικές αλλαγές στις πολιτικές των ΗΠΑ όσον αφορά την επιστήμη, την κλιματική αλλαγή, το περιβάλλον και την υγεία, και κοσμογονικές αλλαγές όσον αφορά την εφαρμογή πρωτοποριακών τεχνολογιών, όπως η ΤΝ. Οι εξελίξεις αυτές επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το παγκόσμιο τοπίο της Ε&Κ και υποχρεώνουν την ΕΕ να υπερασπιστεί τα πολιτικά και οικονομικά της συμφέροντα και να προωθήσει τις αξίες της σε παγκόσμιο επίπεδο με πολύ πιο δυναμικό τρόπο. Η ικανότητα της ΕΕ να αποτελέσει φάρο της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της ελευθερίας της επιστημονικής έρευνας και της ισότητας των φύλων διαδραματίζει κεντρικό ρόλο όσον αφορά τη φιλοδοξία της να προσελκύσει τα καλύτερα επιστημονικά talenta, με την υποστήριξη της πρωτοβουλίας «Επιλέξτε την Ευρώπη για την επιστήμη».

Η ΕΕ ανταποκρίθηκε στις εν λόγω προκλήσεις, για παράδειγμα με την έκδοση της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της ασφάλειας της έρευνας, την ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την επιστημονική διπλωματία, την καθιέρωση του πολυμερούς διαλόγου σχετικά με τις αρχές και τις αξίες για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της Ε&Κ και τη σύνδεση βασικών παγκόσμιων εταίρων με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», δημιουργώντας παράλληλα ισότιμους όρους ανταγωνισμού και αμοιβαιότητα, ιδίως με την Κίνα. Παρότι η ΕΕ παραμένει προσηλωμένη στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, οι προτεραιότητες της έχουν στραφεί προς την καθαρή μετάβαση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ, με έμφαση επίσης στην άμυνα και τη διπλή χρήση.

Η τοποθέτηση της Ε&Κ στο επίκεντρο της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ σημαίνει επίσης ότι τίθεται στο επίκεντρο της εξωτερικής δράσης της ΕΕ. Η ΕΕ πρέπει να αποτελέσει

παράδειγμα ηγετικής δύναμης όσον αφορά τη χρήση της Ε&Κ για την επιδίωξη της ειρήνης και της πολυμερούς προσέγγισης και για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών για το 2030, μεταξύ άλλων με την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και της απώλειας βιοποικιλότητας. Σε αυτό το νέο πλαίσιο, εξακολουθούν να ισχύουν οι αρχές του ανοικτού χαρακτήρα και της ασφάλειας που ορίζονται στην παγκόσμια προσέγγιση στην Ε&Κ. Σε ορισμένους τομείς απαιτούνται περαιτέρω εξελίξεις και προσαρμογές. Σε αυτούς περιλαμβάνονται τομείς που σχετίζονται με τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού και αμοιβαιότητας στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας σε ζητήματα Ε&Κ, λαμβανομένων υπόψη θεματικών προτεραιοτήτων όπως η ανταγωνιστικότητα και η μεγαλύτερη έμφαση στις νεοφυείς και τις αναπτυσσόμενες νέες επιχειρήσεις, καθώς και των μεταβαλλόμενων γεωγραφικών προτεραιοτήτων. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι η ΕΕ υπερασπίζεται τα συμφέροντά της και παραμένει στην πρώτη γραμμή της Ε&Κ, ενώ παράλληλα αποτελεί αξιόπιστο εταίρο στον οποίο μπορεί να βασιστεί ο υπόλοιπος κόσμος.